

M. TERESA CABRÉ

A L'ENTORN
DE LA PARAULA

(II)

LEXICOLOGIA CATALANA

Col·lecció

BIBLIOTECA LINGÜÍSTICA CATALANA

A L'ENTORN
DE LA PARAULA
(II)
LEXICOLOGIA CATALANA

M. TERESA CABRÉ

A L'ENTORN
DE LA PARAULA
(II)
LEXICOLOGIA CATALANA

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
1994

Col·lecció BIBLIOTECA LINGÜÍSTICA CATALANA

Direcció: Antoni Ferrando Francés
Ángel López García

© M. Teresa Cabré i Castellví, 1994

© D'aquesta edició: Universitat de València, 1994

Fotocomposició i maquetació: Servei de Publicacions de la
Universitat de València

I.S.B.N.: 978-84-370-9468-7

ÍNDEX

Presentació

I. LA DESCRIPCIÓ DEL SISTEMA LINGÜÍSTIC DE LA LLENGUA CATALANA

1. Aspectes generals

1.1. El model de descripció

1.2. L'adequació del model

1.3. La delimitació de l'objecte

2. Sistemàtica i idiosincràsia

3. Variació i homogeneïtat

4. Descripció i prescripció

5. Creativitat i lèxic

II. LA FORMACIÓ DE MOTS

1. La sufixació

1.1. La formació de noms

1.1.1. La formació de noms a partir de noms

1.1.2. La formació de noms a partir d'adjectius

1.1.3. La formació de noms a partir de verbs

1.2. La formació d'adjectius

1.2.1. La formació d'adjectius a partir de noms

1.2.2. La formació d'adjectius a partir d'adjectius

1.2.3. La formació d'adjectius a partir de verbs

1.2.4. La formació d'adjectius a partir d'adverbis

- 1.3. La formació de verbs
 - 1.3.1. La formació de verbs a partir de noms i d'adjectius
 - 1.3.2. La formació de verbs a partir de verbs
 - 1.3.3. La formació de verbs a partir d'adverbis
- 1.4. La formació d'adverbis
- 1.5. Polivalència d'alguns sufixos
- 1.6. Limitacions de la derivació
- 2. La prefixació
- 3. La composició
- 4. La composició culta
 - 4.1. Aspectes generals
 - 4.2. Caracterització i tipus de compostos
 - 4.3. El tractament lingüístic dels compostos cultes
- 5. La parasíntesi
- 6. La conversió sintàctica o hipostasi
- 7. Altres processos lèxics de formació de paraules
 - 7.1. Sintagmació i lexicalització
 - 7.2. Truncació i lexicalització
- 8. Els manlleus d'altres llengües

ANNEX I

Formes de sufix

- 1. Suffixos nominals
- 2. Suffixos adjectius
- 3. Suffixos verbals
- 4. Suffixos adverbials

ANNEX II

Formes de prefix

- 1. Prefixos catalans
- 2. Prefixos greco-llatins

ANNEX III

Principals formes de composició culta

1. Formes llatines

2. Formes gregues

BIBLIOGRAFIA

Presentació

A l'entorn de la paraula és un manual de lexicologia adreçat a estudiants universitaris confegit sobre la base d'una experiència de més de 15 anys d'ensenyar la matèria de Lexicologia catalana a la Universitat de Barcelona, primer als estudiants de cinquè curs i més tard, amb el nou pla d'estudis, als de segons curs.

La lexicologia ha estat sempre una matèria opcional del pla d'estudis de Filologia Catalana de la UB. Aquest fet, però, no sembla que li hagi restat audiència. Una bona part dels estudiants del Departament de Filologia Catalana d'aquests 15 anys (alguns d'ells professors al mateix Departament) interessats per adquirir una orientació més lingüística que literària han fet l'opció de cursar l'assignatura; com també força estudiants d'altres departaments que no oferien un ensenyament específic del lèxic.

Per aquesta experiència, però també perquè estic convençuda (com llegireu repetidament a diversos capítols) que per descriure una llengua cal partir d'un model teòric al més explícit possible, aquest llibre no s'ha concebut com un manual exclusivament dedicat als estudiants de filologia catalana, sinó com un tractat de lexicologia teòric i descriptiu alhora. I així, presenta un model teòric sobre el qual es pot fonamentar una descripció del lèxic de qualsevol llengua (Volum I) i dades descriptives sobre el funcionament del sistema lèxic de la llengua catalana (Volum II).

L'obra s'ha distribuït en dos volums per facilitar-ne el maneig, i també per satisfer les necessitats específiques dels qui s'interessen només per la teoria o pels que només volen aplicar-la a una llengua que no és el català. Per donar autonomia màxima a cada un dels dos volums, trobareu repetida la bibliografia al final de cada llibre. M'agradaria, doncs, que aquest fos un manual útil i comprensible per endinsar-se en l'estudi sistemàtic del lèxic, tan menystingut en la majoria de gramàtiques arreu.

No voldria acabar aquesta breu presentació sense agrair de manera general als companys i companyes de departament el suport i la confiança que m'han mostrat atorgant-me repetidament aquesta matèria, i als qui van ser, en el meu període d'estudiant universitària (i que avui continuen sent), els meus mestres en lingüística i en flexibilitat d'enfocament de les ciències del llenguatge: Antoni M. Badia i Joan Veny.

De forma explícita voldria esmentar els qui m'han ajudat directament en la realització del llibre: Rosa Estopà, que ha col·laborat sense restriccions en la preparació material del text; Victòria Alsina, que m'ha revisat tots els índexs de formants (sobretot els cultes) i n'ha completat la informació; i Danielle Corbin, que amb la seva invitació a la Universitat de Lille el mes de febrer de 1993 va fer possible que pogués acabar d'escriure aquest text fora de les pressions de la vida professional i personal de cada dia.

I tampoc no voldria deixar d'agrar a la meva família la comprensió que han tingut amb mi per les hores que he hagut de dedicar a aquesta obra.

M. TERESA CABRÉ
Barcelona, gener de 1994

CAPÍTOL I

LA DESCRIPCIÓ DEL SISTEMA LINGÜÍSTIC DE LA LLENGUA
CATALANA

Un dels mitjans que tenen les llengües per enriquir llur lèxic és la derivació. Però quan una llengua viu supeditada a una altra, s'esdevé que renuncia sovint a aquest mitjà i, davant un mot derivat a traduir, el manlleva tot fet a la llengua dominadora.

(Fabra, 1919a)

Una lingüística descriptiva de la llengua catalana hauria de donar raó del coneixement que els parlants d'aquesta llengua tenen del seu sistema lingüístic. En aquest sentit, s'hauria d'ocupar de la descripció de tots els aspectes de la gramàtica dels seus parlants.

1. ASPECTES GENERALS

Abans d'abordar de manera sistemàtica la descripció gramatical, sembla convenient de fer una sèrie de consideracions inicials sobre el procés mateix de descripció d'una llengua o gramàtica particular.

1.1. El model de descripció

El primer punt que cal tenir en compte en abordar la descripció d'una llengua és que aquesta descripció no pot fer-se al marge d'una teoria que li serveixi de marc, i sense comptar amb un model lingüístic que doni coherència als raonaments i supòsits que un lingüista fa servir per presentar l'organització del sistema d'una llengua concreta. Aquesta teoria ha de reflectir la «imatge» que aquest lingüista té de la llengua i, doncs, en constitueix el «seu» model.

Molt sovint hom topa amb opinions que consideren que una descripció objectiva és aquella que es basa només en les dades reals que es van produint i en fa una anàlisi descriptiva recta, i que tota proposta que es basa d'entrada en una teoria no condueix a cap altre lloc que a resultats «previstos» i, per tant, subjectius. Deixant de banda de moment altres consideracions sobre aquesta opinió, cal que tinguem en compte que es fa difícil parlar d'

objectivitat en la ciència si considerem la distància que hi ha entre la realitat i la seva «imatge», que és a fi de comptes allò que un científic descriu.

En efecte, tot intent d' «apropiació» de la realitat per part del científic es fa per mitjà d' una determinada selecció de dades o bé d' una aproximació subjectiva a aquesta realitat. D'altra manera, la realitat seria impossible de descriure, ja que es limita a «ser» allò que es percep.

Això significa que tot científic té una determinada concepció del fet que descriu, encara que de vegades no la faci explícita. En el cas del lingüista, aquesta concepció afecta dos interrogants fonamentals: què és i com es produeix el llenguatge.

Una descripció es fa sempre a partir d'unes dades, i aquestes dades han estat recollides i seleccionades amb un determinat criteri, condicionat per l'aproximació teòrica que el lingüista fa servir.

Per poder analitzar la naturalesa de l'univers, i poder discutir qüestions com de si hi ha hagut o no un principi o de si hi haurà un final, cal tenir clar el que és una teoria científica. Una teoria és simplement un model de l'univers, o d'una part de l'univers, i un conjunt de regles que relacionen les magnituds del model amb les observacions que realitzem. Aquest fet existeix només a les nostres ments, i no té cap altra realitat. Una teoria és una bona teoria si satisfà dos requisits: ha de descriure amb precisió un ampli conjunt d'observacions sobre la base d'un model que contingui un conjunt limitat de paràmetres arbitraris, i ha de ser capaç de predir positivament els resultats de futures observacions. Per exemple, la teoria d'Aristótil segons la qual tot era constituït per quatre elements -terra, aire, foc i aigua- era prou simple per ser qualificada de teoria, però fallava, en el sentit que no feia cap predicció correcta. Per contra, la teoria de la gravetat de Newton es basava en un model encara més simple, que els cossos s'atrauen entre si amb una força proporcional a una quantitat anomenada *massa* inversament proporcional al quadrat de la distància entre ells; i, malgrat la seva simplicitat, la

teoria newtoniana era capaç de predir el moviment del sol, la lluna i els planetes amb un grau de precisió molt alt.

(Hawking, 1988)

1.2. L'adequació del model

El segon punt que cal tenir en compte en plantejar-se la descripció d'una llengua és el grau d'adequació a què es vol arribar amb la descripció. L'elecció del mètode de treball està directament relacionada amb aquest aspecte.

Efectivament, una gramàtica descriptiva pot tenir diferents graus d'adequació segons el que es proposi de descriure:

- a) Pot ser adequada en un primer nivell i donar raó de les dades que els parlants hagin produït efectivament.
- b) Pot ser adequada en un segon grau, anomenat descriptiu, i proposar-se donar compte no només de les dades produïdes sinó també de les que un parlant podria produir en qualsevol moment, encara que a la millor no ho faci mai.
- c) Finalment, pot ser adequada en un tercer grau, si inclou mesures d'avaluació de les propostes de descripció de cada fenomen que permetin triar entre diferents opcions que expliquen el mateix fenomen.

Cal no perdre de vista que un mateix fet es pot descriure de maneres diverses i que les mateixes dades es poden interpretar fins i tot contràriament. Però tot i així, malgrat que diverses propostes arribin a donar raó del mateix fet que pretenen descriure, no totes elles posseeixen el mateix grau de generalització, ni tenen el mateix nivell de simplicitat, ni s'adeqüen igualment a la intuïció del parlant.

Sembla que una gramàtica descriptiva de qualsevol llengua hauria de complir almenys el segon nivell d'adequació i, en aquest sentit, proposar-se de descriure la gramàtica implícita del parlant natiu i donar raó no només de les dades lingüístiques produïdes realment, sinó també de les dades possibles en qualsevol moment de la seva activitat expressiva.

És clar que una gramàtica que es proposa d'explicar només les dades observades és necessàriament més simple que la que es proposa de donar raó de les virtuals. Per això hi ha models més complexos que d'altres i models més explícits que d'altres. Però no és menys cert que hi ha tipus de raonaments que no permeten anar més enllà de les dades observades, i que n'hi ha d'altres, en canvi, que plantegen la recerca d'un determinat aspecte del seu objecte científic com un graó més en el gran projecte de descriure'l globalment.

El mètode hipotètico-deductiu que utilitza la gramàtica generativa parteix de la base que l'explicació d'un determinat fenomen du necessàriament al plantejament d'un nou problema. Aquesta sembla ser la via que permet fer progressar qualsevol ciència, i també la lingüística.

Si la teoria lingüística no ens permet de plantejar-nos els grans interrogants que un científic ha de tenir sobre la llengua, l'objecte científic que constitueix el llenguatge pot arribar a no tenir cap interès. Determinats plantejaments descriptius que no compten amb una consideració global del fet lingüístic, sinó que es limiten a dividir-lo en problemes secundaris (i sovint anecdòtics), no poden arribar mai a donar dades sobre la globalitat lingüística, d'altra banda, tan i tan complexa.

Qualsevol teoria física és sempre provisional, en el sentit que només és una hipòtesi, mai no es pot comprovar. Encara que els resultats dels experiments concordin sovint amb la teoria, mai no podrem garantir al cent per cent que en una altra ocasió no sigui així i que el resultat no contradirà la teoria. Una teoria podrà ser refusada sempre que una dada, ni que sigui una, contradigui les prediccions que fa. Com molt bé ha remarcat Popper, una bona teoria es caracteritza perquè prediu un gran nombre de resultats que en principi poden ser refutats o invalidats per l'observació. Cada cop que un nou experiment concorda amb les prediccions, la teoria sobreviu, i la confiança que hi hem posat augmenta. Però si, per contra, es fa alguna vegada una observació que contradia la teoria, haurem d'abandonar-la o modificar-la.

(Hawking, 1988)

1.3. La delimitació de l'objecte

Una lingüística descriptiva que tingui com a objecte el llenguatge ha de saber quins aspectes del llenguatge descriu i quina és la seva llengua de referència. Una lingüística descriptiva catalana ha d'aclarir amb quin concepte de llengua treballa, quina *llengua catalana* descriu.

En primer lloc cal plantejar-se si el sistema d'una llengua és o no és homogeni, a fi de determinar a quin conjunt de fenòmens i de regles ens referim quan parlem del *català*.

En efecte, si observem la realitat ens adonem que difícilment la recopilació de les dades ens pot conduir a una llengua homogènia, com hem presentat al primer capítol del vol. I.

Parlem del xinès com si fos una llengua, encara que els diferents dialectes del xinès són entre si tan diferents com ho són les llengües romàniques. Parlem de l'holandès i de l'alemany com de dues llengües separades, encara que molts dels dialectes de l'alemany són més semblants als de l'holandès que no pas als del propi alemany.

(Chomsky, 1986)

Ara bé, si la tasca del lingüista és de descriure aquesta gran varietat, difícilment arribarà a percebre els fets sistemàtics de cap fenomen. El mètode científic ha d'actuar separant del seu objecte d'estudi tot allò que consideri no pertinent, encara que es tracti de fenòmens interessants i sense els quals la noció de llenguatge sigui inicialment incompleta.

Una qüestió central justifica aquest plantejament. Els models científics parteixen d'idealitzacions necessàries del seu objecte d'estudi per poder delimitar nítidament el seu camp de treball i arribar a resultats rigorosos.

La noció d'idealització és un dels punts forts del mètode científic aplicat a la descripció del llenguatge. Ara bé, cal saber com es pot idealitzar una llengua.

Chomsky (1986) ha establert distincions conceptuals molt precises que aclareixen força aquesta qüestió. En primer lloc, distingeix entre una noció comuna o general i una noció tècnica de llengua. La noció comuna del llenguatge té en compte elements de tipus sòcio-polític i normativo-teleològic. Una llengua és un conjunt de dialectes que es donen en una situació determinada i que tenen com a objectiu fonamental la comunicació entre els parlants d'una comunitat.

Una concepció tècnica de la llengua la faria correspondre a la noció estructuralista de «conjunt d'unitats de forma associades a significais que permeten la comunicació entre els individus d'una comunitat parlant» o bé a la generativista de «conjunt de coneixements interioritzats fonamentats biològicament» i per tant inclosos a la GU dels parlants de què totes les llengües són variacions paramètriques.

Partir d'entrada de la diversitat comporta deturar-se en la seva descripció, fins i tot anecdòtica, i renunciar a la demostració o refutació d'hipòtesis que poden significar un pas endavant en la comprensió dels fenòmens lingüístics. Per aixó, la lingüística parteix d'una noció abstracta de llenguatge i d'un parlant idealitzat subjecte de les seves anàlisis, inexistent en la realitat més concreta.¹

L'objectiu final de la ciència és donar una única teoria que descrigui correctament tot l'univers. No obstant aixó, el mètode que segueix la majoria de científics és de separar el problema en dues parts: en primer lloc les lleis, que ens informen sobre com canvia l'univers amb el temps; en segon lloc, l'estat inicial d'aquest univers.

Alguns pensen que la ciència només s'hauria d'ocupar de la primera part i consideren que el tema de l'inici de l'univers és objecte de la metafísica o de la religió. Aquests argumentarien que Déu, en ser omnipotent, hauria resolt l'inici tal com hauria volgut. És possible que sigui així, però aleshores també hauria pogut elegir de fer-lo funcionar arbitràriament i, en canvi, ha optat per fer-lo evolucionar de manera regular i seguint algunes lleis.

És molt difícil construir una única teoria capaç de descriure tot l'univers. De moment ens hem de limitar a dividir el problema en diverses parts i a inventar-nos teories parcials. Cada una d'aquestes teories parcials descriu i prediu una classe restringida d'observacions i menysté o prescindeix d'altres dades. Podria passar que aquesta manera d'aproximar-se a l'univers fos equivocada i que tot depengués absolutament de tota la resta; amb la qual cosa seria impossible de descriure l'univers a través de la seva segmentació en problemes parcials. Però així hem progressat des de fa temps: la teoria de la gravetat de Newton ens diu que la força gravitacional entre dos cossos depèn únicament d'una xifra associada a cada cos, la seva massa, amb independència de la substància de què aquest cos està constituït. En conseqüència, no cal disposar d'una teoria de l'estructura i constitució del sol i dels planetes per poder determinar els seus moviments.

(Hawking, 1988)

L'elecció que ha fet la gramàtica generativa de seleccionar els problemes per abordar la descripció no vol dir que renegui d'una idea completa del llenguatge i de la seva evolució, ni que prescindeixi en teoria que el llenguatge inclou l'actuació, ni que obliidi que els parlants d'una llengua són éssers reals sotmesos a quantitats enormes de contingències. Això no obstant, seguint el raonament i el mètode científics, recorre a l'abstracció, per poder donar raó de les lleis que governen l'estructura lingüística, i als parlants idealitzats, que representen els subjectes comunicatius reals.

El fet de comptar amb parlants idealitzats i no amb parlants reals no descarta pas que en l'anàlisi de les dades el lingüista no recorri als subjectes nadius d'una llengua, no tan sols com a subjectes competents productors d'expressions lingüístiques, sinó també com a subjectes que opinen sobre la bona o mala formació d'una construcció.

Efectivament, només a partir de les emissions produïdes pels parlants podem disposar de les dades empíriques que serviran de base per a la demostració o refutació d'una hipòtesi.

En síntesi, el lingüista ha de tenir una «imatge» del sistema que descriu, sistema que constitueix el seu objecte científic de descripció, i, a continuació, ha de saber procedir pas a pas de manera coherent, deixant de banda problemes que, tot i ser molt interessants, sobrepassen els límits de la descripció, i evitant que la cadena argumentativa que es va desenrotllant presenti contradiccions empíriques que la facin refutable.

Una teoria lingüística ha de proposar un model global del llenguatge com a objecte científic, i ha de facilitar una actuació progressiva i rigorosa. Progressiva, en el sentit d'anar fent passes encadenades cap endavant de forma que la descripció d'un fenomen doni dades que serveixin per establir les bases del següent estudi (tant en sentit positiu de poder-les emprar com a punt de partida, com en sentit negatiu, de descartar determinades hipòtesis que el raonament anterior ha demostrat que no eren prou adequades).² Rigorosa, en el sentit de sistemàtica i coherent; explícita i ben definida.

En aquest sentit, dades com les següents, derivades de l'ús del llenguatge, hauran de ser excloses de la descripció i passaran a formar part del camp de la pragmàtica:

(1) P: Que tens hora?

R: Les dues.

(Observació: La resposta no correspon al contingut literal de la pregunta.)

P: Creus que m'haig de preocupar tant per tu?

R: —

(Observació: La pregunta no requereix cap resposta.)

- Porto el vestit nou

[text emès en una situació en la qual el destinatari del missatge intenta donar un gros paquet a l'emissor]

(Observació: L'enunciat pressuposa, sense dir-ho explícitament, que l'emissor no accepta que el receptor el faci dipositari del paquet.)

- Tinc el nen malalt

(Observació: L'enunciat proposa implícitament al receptor que li faci de cangur.)

- Cal aguditzar les contradiccions

(Observació: El qui rep aquest missatge suposa que el qui l'emet és probablement un marxista de l'escola clàssica.)

Les preguntes que no són preguntes o les pressuposicions extralingüístiques difícilment poden formar part d'una descripció generalitzadora del llenguatge que pretén trobar lleis, més que no pas donar raó de casos específics.

2. SISTEMATICITAT I IDIOSINCRÀSIA

Els diversos components de la gramàtica presenten característiques específiques tant pel que fa als tipus de regles de què es componen, com als principis que els afecten, com a les característiques derivades de la seva pròpia especificitat. Si comparem, per exemple, el grau de regularitat dels diversos components, fàcilment arribarem a la conclusió que n'hi ha uns de més sistemàtics que no pas d'altres.

Efectivament, les regles que regeixen les estructures de frase són molt més productives en general que no pas les que regeixen l'estructura de les paraules, en el sentit que deixen molts menys casos residuals. Les regles del component sintàctic solen tenir poques excepcions, mentre que les que donen raó de les estructures lèxiques admeten una llarga llista d'irregularitats idiosincràtiques, de les quals una regla difícilment podria donar raó.

Al costat d'aquest fet, les unitats d'alguns components són, en realitat, finites (encara que potencialment infinites) i es redueixen a una llista fàcilment abastable. Pensem, per exemple, en la fonologia. Molt improbablement -per no utilitzar el mot «impossible»- els parlants crearan un nou fonema, encara que l'anàlisi de l'evolució dels sistemes fonològics de les llengües ens demostri que, molt de temps en temps, es produeix una *revolució* fonològica i, doncs, es donen unes noves relacions opositives en sistema lingüístic.

A més d'aquesta característica de finitud pràctica / infinitud teòrica, una altra dada diferencia el lèxic d'altres components com el fonològic o el sintàctic: el caràcter obert/tancat de l'inventari de les seves unitats.

Sembla plausible afirmar que la llista d'unitats fonològiques d'una llengua rarament se sol ampliar o modificar de la nit al dia; però no podem pas dir el mateix del nombre de frases que els parlants produeixen, que creix incessantment; ni de les paraules que utilitzen, que dia a dia augmenta al so de les necessitats socials, tecnològiques o expressives. Ara bé, el caràcter obert dels inventaris sintàctics es basa en una regularitat gairebé absoluta de les regles estructurals que ens permeten les diverses combinacions de paraules; molt difícilment apareix de sobte una nova estructura desconeguda fins aleshores pels parlants.

En canvi, és fàcil que apareguin noves paraules; només cal anar seguint la premsa diària per adonar-se'n. Aquest fet fa que el lèxic sigui un component permanentment dinàmic, no només perquè des del punt de vista teòric no puguem parlar mai de la darrera paraula d'una llengua -que és així per definició si tenim en compte la característica recursiva d'algunes de les seves regles- sinó també perquè contínuament es produeixen incorporacions de paraules reals, creacions basades en qualsevol dels procediments que la gramàtica permet: la creació *ex nihilo*, la formació o el manlleu.

La descripció d'una llengua ha d'explicar la seva sistematicitat d'acord amb el model que el lingüista ha decidit de fer servir, mitjançant regles generalitzadores que donin raó de com el parlant ha après, té organitzat i fa servir el llenguatge, i ha de recollir les idiosincràsies dels mots, perquè també formen part de la competència del parlant.

3.VARIACIÓ I HOMOGENEÏTAT

Si bé en sintaxi és fins a cert punt obvia la qüestió de la diferenciació dialectal, en lèxic és imprescindible de plantejar-se aquest tema abans de procedir a una descripció de la llengua catalana.

Les paraules, com s'ha vist, són unitats en les quals es donen tots els vessants de la gramàtica: el fonològic, el sintàctic i el

semàntic; i el component lèxic d'una gramàtica ha de recollir tots aquests aspectes a fi de donar raó del coneixement que els parlants tenen de les paraules.

En efecte, la representació fonològica de cada mot ens planteja d'entrada la qüestió dialectal. El lingüista haurà de tenir en compte les característiques dels diversos dialectes a fi de proposar la forma fonològica subjacent més generalitzadora, quan això sigui possible, de manera que, mitjangçant regles fonològiques es puguin explicar totes les variants:

(2)	concebre	neguitejar
	[kunsébrə]	[nəgitəzà]
	[konsəbrə]	[negitezár]
	[konsébre]	
	revitalització	llaurador
	[robitalidzəsjó]	[ləowradó]
	[rebitalizasjó]	[lawradór]

Si la pronúncia interdialectal no pot explicar-se a partir d'una sola representació de base sembla convenient de partir de més d'una forma subjacent i considerar que el parlant d'un dialecte i el de l'altre no coincideixen totalment:

(3)	pop	estrella
	[pólɔ]	[əstréɫə]
	[póp]	[əstréɫə]
	por	venir
	[pór]	[bəní]
	[pó]	[vəní]
	[pɔ]	

Un cas semblant al dels dialectes geogràfics el plantegen els dialectes socials i els diversos registres funcionals. Qualsevol parlant competent no només coneix les paraules de la llengua que parla sinó també els principis pragmàtics que determinen la seva utilització. Així, sap perfectament que encara que les expressions de (4) siguin genuïnament catalanes, no les utilitzarà mai en